

КАРИЕРИ ЗА ФИЛОСОФИ

БЕСЕЛИН ДАФОВ

ЧАСТ 1, КАРИЕРИ ЗА ФИЛОСОФИ, Д-Р В. ДАФОВ

Изказване, направено на 08.11.2008г.

*Кръгла маса „Кариери за философи“, Ректорат на Софийски университет
„Св. Климент Охридски“.*

*Организатори: „Кариерен център“ на СУ и Философски факултет,
катедра „Философия“, СУ.*

Добър вечер! Много ми е приятно. За първи път се организира такова събитие, за първи път участвам. Явно това е, така да се каже, в биографията на специалността, ще остане. Но това събитие има предистория. Когато бях съвсем млад асистент в специалността, тогава група студенти направиха „Проектория“ и тогава имаше подобни опити със самоопределяне на специалността. Всъщност това е в рубриката: „Какви сме ние философите“, направено по един изключителен начин през кариерата. Но това не е изобщо кариерата, а това е професионалната кариера, защото явно специалността подпомага да бъдем, да направим кариера в бащинството, в съпружеството, приятелството и т.н. Философията позволява всичко това: да си добър баща, добра майка, да създадеш добро семейство и т.н. Но тук говорим за това, да си добър в пазара, да направиш нещо за другите и те спокойно, с чиста съвест, да си дадат от своите пари на теб за това, че точно ти правиш това нещо.

Имаме следното обстоятелство: при нас пристигат от година на година все по-талантливи и умни студенти. Въпросът е следният: дали ти когато си се записал философия вече не си достатъчно надарен и във всяка една специалност ти би развивал това, което можеш, или има нещо специално в специалността „Философия“. И тук аз подкрепям маг. Йорданов, който попита „Как точно става това?“. Тоест имаме изключителен достъп до човешки ресурс – съжалявам за грубия израз – и пред нас като преподаватели стои въпросът правим ли ние нещо

по-добро от това, което биха направили политолози, социолози и т.н. Това е тежкият въпрос пред всеки един, който преподава философия. Защото, съгласете се, на осемнадесет години ти да постигнеш да учиш философия не като влизане, а като взаимоотношение с близките си, според мен това е невероятен успех – да се изправиш пред всички и да кажеш „Аз ще уча философия.“ Не говоря за тези, които наследствено им върви философията, но отиваш пред баща ти, който е инженер и майка ти, която е министър-председател, примерно, и казваш „Аз ще уча философия.“. И да успееш да направиш това нещо, самото това аз виждам като едно огромно постижение и имайте предвид, че при нас идват такива човеци, такива разумни хора, които вече са узряли да учат философия. И съм съгласен, че ние имаме много какво да мислим в тази посока, а тук аз поставих директно питането.

Ясно, да станеш учител, това е най-голямата мечта. Това е най-хубавото нещо, което може да се случи на човек изобщо. Друг е въпросът, че политиката, на която попадаме, не е подходяща от гледна точка на финанси и т.н. Но когато се отива да се върши някаква философска работа, явно ние трябва да имаме самосъзнанието каква е философската работа, която вършим. Ние, разбира се, можем да имаме такова самосъзнание, но работодателите дали имат такова самосъзнание е съвсем отделен въпрос: признават ли те, че във всяка фирма има философски проблеми. Не непременно в лошия смисъл на думата „проблем“ – проблеми като открити невъзможности, като нещо, което не е забелязано, като нови възможности и т.н. Признават ли тези работодатели това? Мисля, че тук ние имаме трудности – не само в България, това е световен феномен. Но това не е грижа на работодателите. Те явно, за да могат да си позволяват да наемат този и онзи, бизнесът им върви. Това е наша грижа. Ние трябва да излизаме и да казваме: философските проблеми, днес, в тези десет години, са такива и такива. Всяка фирма се натъква на такъв и такъв философски проблем. Ако вие имате такъв, можете да се обърнете към мен, аз ще дойда да работя върху тези проблеми. Но кои са тогава философските проблеми? Така, първоначалната ни интуиция, че има философски проблеми, които траят вечно, вероятно няма да проработи поради това, че човешката разумност се развива, и като се развива човешката разумност, се развива изобщо философското и явно философските

проблеми не са тези, които са от преди двадесет години. Ето, на мен ми беше страшно приятно да чуя д-р Желев. Всъщност философските проблеми по негово време представяте ли си какви са били? Да се работи по идеологическа партийна линия. Но това е работа, която са я вършили именно философите. Те са били най-подготвени. Няма кой друг да я свърши. Има ли такава работа в днешно време, която само ние философите можем да вършим? Аз считам, че има и това е тезисното ми изказване.

-край на първа част-

ВТОРА ЧАСТ

ЧАСТ 2, КАРИЕРИ ЗА ФИЛОСОФИ, Д-Р В. ДАФОВ:

Има философски проблеми в бизнеса, има работа, която могат да вършат само философи. Това, че тази работа след десет години ще я вършат други, вероятно е така. Както знаете, в България психологията и социологията са родени от философията. Значи през шестдесетте и седемдесетте години сегашните психологически и социологически проблеми ги решава философията. Вероятно сегашните философски проблеми, които ние ще решаваме, след време ще се обособят като някакви други, но, да сме живи и здрави, наша работа е до тогава да открием другите философски проблеми и да се заемем с тях. Защо става така? Защото когато се открие философски проблем и когато се работи с умение, умението задължително е действие в действителността, което е тавтологично изказване. Значи – можеш, когато действаш. Щом е обособено в действителността, това действие може да бъде особено действие, специално и то подлежи на специализация. Когато стане тази специализация, то вече не е философско в същинския смисъл на думата, ами става някакво точно – информационно, технологично, психологическо, социологическо и т.н. Тогава явно, ако ние търсим философски умения, много-много няма да напреднем, защото поради факта, че е умение, след десет-петнадесет години нещата приключват. За философията те стават някакви други.

Тогава, и с това подкрепям опита да се посочат компетентности, но как да мислим разликата между умение и компетентност. Отиваш да си търсиш работа

и казваш така: „Аз мога това и това”, и тук се направиха справедливи забележки. Всичко, което говорим през „мога като философ“, вероятно може да го каже всеки един добър студент. Да, да можеш да анализираш, ако си добър в информатиката, във физиката, в химията – без това не можеш. Така че, аз лично концентрирам мисленето си в посока компетентности. Имаше тук етимологични справки, но има и следното. Компетентността, ако се каже, че е вид нагласа, това няма да бъде грешка, доколкото когато човек се занимава с тренинги или с обучения се натъква на обстоятелството, че еди кой си може да прави нещо, но не го прави. Това е проблем на почти всички тренинги по частните фирми. Ти го тренираш, той може да прави комуникатор от себе си, но не го прави. Работодателят казва: „Той не го прави”. Значи това е разликата между „да можеш“ и „да си компетентен“. Човекът го може, но не е компетентен, не може. Може да го прави, ако кажеш: „Направи го”, той го прави, но няма компетентността да включи. Няма нагласата да включи, не е в него. Можеш да караш колело, обаче когато дойде ред да се кара колело, ти не включваш, че в този момент трябва да се кара колело. Можеш да удариш топката, да я фалцираш, но като дойде време да се удари топката, да се фалцира и да влезе гол, ти не го правиш. Някой трябва да ти каже: „Ритни топката.” И ти тогава вече, можейки да риташ, я риташ. Ето това е философското, което ние можем да променим. Отиваш и казваш: „Аз съм философ и като ви казвам, че го мога, аз знам кога това нещо трябва да се включи /ако искаме така да го кажем/. Имам нагласата да го правя.” И благодаря на госпожа Цачева, когато тя каза: „ Не просто ИСО. Знаеш всичко за ИСО, можеш да го правиш, а го правиш.” За това се иска философска подготовка, да разбираш смисъла и това е...; от това аз по-голяма компетентност не мога да се сетя. Знаеш смисъла. Знаейки смисъла, ти не можеш да стоиш отстранено и да си гледаш. Знаеш смисъла на ИСО, обаче виждаш, че има документи ето така, ама там стават някакви неща. Ако ти наистина знаеш смисъла, ти се заемаш и го правиш. И тази неразличеност, която ние учим в първи курс, между битие, действителност и мислене е точно философията: знаеш смисъла тогава, когато това нещо влиза в действителността.

И по този начин, не знам доколко успешно човек би се представил. Може да изглежда твърде екстравагантен. Може да изглежда експресивен и т.н., но ако

иска да се представя именно като философ, а не като интелигентен, млад, хубав, черноок и т.н., като човек, това е за мен ключово. Аз например за днешно време в този документ, който го има в листовете, съм посочил някакви компетентности, които са изказани така: философите управляват и поддържат – това не „могат“, а управляват и поддържат. Той не може да управлява и поддържа, а самият той управлява и поддържа резултатите от собствените си действия, примерно, резултатите от действията и поведението на другите и така... в този план, да не ги прочитам сега. Затова всъщност голямата надежда е следната: ние работим добре в университета в смисъл, че когато студентът отива да си търси работа, ние сме стари. Не можем да открием философския проблем. Той отива в тази фирма, там търси работа, трябва да изнамери. То е конкретно, тука е такова, там е такова философското. Но затова се иска да се мисли философското по по-друг начин. Не като нещо, което стои, взимаме го и го имаме. То се прави, и такова е надеждата, че тези млади и интелигентни млади хора, с които ние работим, ние ги подкрепяме в това търсачество, изследователство и т.н., и т.н.

РЕЗЮМЕ: ФИЛОСОФСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ РАЗВИВА *ВИСОКО-ОРГАНИЗИРАНО МИСЛЕНЕ*

А) философите знаят:

1. разликите между различните видове мисловни процедури и основаното върху тях поведение;
2. *значението и ролята*, които различните видове мислене играят в различните области на човешкото общество (история, интеркултурно взаимодействие, стопанство, образование, наука, отделната личност и т.н., включително и ежедневие);
3. основните *характеристики на мисленето*.

Б) философите могат:

1. да различават *видовите мислене в действията и поведението на другите* (както за отделните личности, така и за различни видове организации);

2. да различават видовете мислене в собствените си действия и поведение (собствени в смисъл на принадлежащи както на отделната личност, така и на изградена общност (организация));

3. да извършват действия, участващи в организирането на поведение според зададен вид мислене, като по този начин проявяват творческо и критическо мислене.

В) философите управляват и поддържат:

1. по-ефективно резултатите от собствените (на отделната личност или организация) действия и поведение, чрез анализ на типа мислене;

2. по-ефективно резултатите от действията и поведението на другите (личности или организации), чрез анализ на типа мислене;

3. съизмеримостта и адекватността на собственото си поведение при взаимодействието с другите (личности или организации);

4. условията (в най-добрите случаи – създаването на условията) за възникване на общност и постигане на съвместност според разликата между формално и неформално мислене;

5. инициативи (собствени или на другите) на равнището на различаване между формално и неформално.

редактор: Иван Кирков